Ν. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Γραμματέως Ἐθνικῆς Πινακοθήκης

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΝ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

(ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΗΣ "ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ,,)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ: ΚΟΛΤΣΙΝΟΥ & ΚΟΥΡΕΠΗ ΖΗΝΩΝΟΣ 2
1920

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ν. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Γραμματέως Ἐθνικῆς Πινακοθήκης

1122

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΕΝ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑι

(ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΗΣ "ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ")

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ: ΚΟΛΤΣΙΝΟΥ & ΚΟΥΡΕΠΗ ΖΗΝΩΝΟΣ 2
1920

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1.Σ2.Φ13.0004

Ἀπὸ τὴν βυζαντινὴν τέχνην

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΠΑΡΙΣΤΩΣΑΙ ΤΗΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ

Μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων ἱστορικῶν εἰκόνων ἐν Ἑπτανήσῳ (1), αἵτινες κυρίως παριστῶσι τὴν Θεοτόκον, καὶ τῶν ὁποίων αἱ ὀνομαστότεραι εἶναι αἱ ἐν Ζακύνθῳ τῆς Κυρίας τῆς Λαουρένταινας, τῆς Κυρίας τῆς Χρυσοπηγῆς, τῆς Ἀναφωνητρίας τῆς Σκοπιωτίσσηςκαὶτῆς Ἐπισκοπιανῆς, καὶ ἡ ἐνΚερκύρᾳ τῆςΚασσωπήτρας (2) τάσσονται καὶ αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Παναγίαι τοῦΓεράκη, καὶ τῶν Ἁγ. Ἀναργύρων τῶν Πιτζαμάνων.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐκτὸς τῆς Κεφαλληνίας ἱκανὰ ἔχουσι γραφῇ, καὶ πλεῖστα γινώσκονται, ἐκτὸς τῶν θαυματουργῶν διηγήσεων, καὶ τῶν ὑμνογραφιῶν τῶν εἰς αὐτὰς ἀναφερομένων.

Ἐν Ζακύνθῳ μάλιστα δημόσιαι πανηγύρεις χάριν αὐτῶν τελοῦνται καὶ λιτανεῖαι, καὶ ἴδιαι θαυματουργοὶ χάριν τοῦ τόπου ἀποδίδονται ἰδιότητες, κατά τε τῆς χολέρας, τῆς ἀνομβρίας καὶ ἄλλων, καὶ τέλος πολλὴ προσκύνησις καὶ τιμή.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ ὅμως αἱ εἰκόνες αὗται εἶναι μᾶλλον ἀφανεῖς ἀποτελοῦσαι οἰκογενειακὸν προσκύνημα, καὶ τῶν ὀλίγων,ὅσοι ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις ναοῖς συχνάζουσιν. Ἐκτὸς δ' αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ ἡ καλλίστη εἰκὼν τῆς Κυρίας τῆς Φανερωμένης ἐν Ἁγ. Γερασίμῳ, καὶ ἑτέρα ἐν τῇ τῶν δυτικῶν ἐκκλησίᾳ μετενεχθεῖσα καὶ αὕτη ἔξωθεν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐπὶ θρόνου τῶν Σισίων μεταφερομένη καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς τὸν ἀρχαῖον καὶ λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγε-

(1) Βλ. «Ἱστορικαὶ πληροφορίαι περὶ τῶν ἐμφανίσεων καὶ τῶν ἐπισήμων εἰκόνων τῆς Παναγ. Παρθ. Μαρίας ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς Ἐνετίας ἐξαχθείσας ἐξ ἐγγράφων, μεταφράσεων καὶ ἀρχαίων βιβλίων, ἐν αἷς αἱ εἰκόνες τιμῶνται». Ἐν Ἐνετίᾳ τύπος Ἀντ. Τζάττα 1761 (ἰταλιστί.) Ἐπίσης Δὲ-Βιάζη Ν. Φῶς Ζακύνθου ἀριθ. 89-92, καὶ Λ. Χλώη ἐν Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ 1903 ἀρ. 20—21, τοῦ αὐτοῦ αἱ ἐν Ζακύνθῳ Μοναὶ 1900. (ἐν τέλει) Ν. Καλογεροπούλου Κρητικὴ Τέχνη «Ν. Αἰών». Ἔτος Α΄. Τεῦχ. 16κ. ἑξ.

(2) Βλ. Μιχαὴλ Β. Λάνδου. Ἡ Κασσωπήτρα. Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ τοῦ ἐν Κασσῶπι ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κασσωπαίας μετὰ τοῦ τελεσθέντος ὑπ' αὐτῆς θαύματος κατὰ τὴν 8 Μαΐου 1530 ἐν Κερκύρᾳ 1896.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

λιστρίας τοῦ Κάστρου, τὴν ἀρχαίαν δηλαδὴ Μητρόπολιν τοῦ προαστείου τοῦ Φρουρίου τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ἐν Κεφαλληνίᾳ λιτανευομένη ἀπὸ τῆς 5ωρον ἀπεχούσης παλαιᾶς μονῆς τῶν Σισίων πρὸς τὸ Κάστρον καὶ τἀνάπαλιν μετὰ 10ημερον ἐν τῷ ναῷ διαμονήν. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται δὲν μετέχουσι τοῦ πανδήμου καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ, ὡς ἐν Ζακύνθῳ.

Ἐκλέγοντες δὲ μόνον τὰς δύο, τοῦτο ποιοῦμεν τὸ μὲν διότι παρουσιάζουσι παράδοσίν τινα, τὸ δὲ διότι ὑπερέχουσι **τεχνικῶς** τῶν ἄλλων παρέχουσαι εἰς ἡμᾶς στοιχεῖά τινα ἱκανῶς χρήσιμα πρὸς **τεχνικὰς** πληροφορίας, καὶ τὸ σπουδαιότερον, διότι ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ῥυθμισθεῖσαν τέχνην τῶν τόπων ἐξ ὧν λέγεται, ὅτι ἐκομίσθησαν. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην δύναται νὰ ταχθῇ καὶ ἡ μεγαλυτέρα πασῶν ἡ τῆς ***Φανερωμένης*** (3), ἡ ὁποία ἀποτελεῖ κάλλιστον ***κρητικὸν*** δεῖγμα τῆς πρωϊμοτάτης ἐποχῆς τῶν ἐν Κρήτῃ ζωγράφων φορητῶν εἰκόνων.

Ἀλλὰ σπουδάσωμεν ἤδη τὰς δύο ταύτας εἰκόνας. Καὶ πρώτην ἀναφέρομεν τὴν Παναγίαν τοῦ Γεράκη.

Αὕτη ἀπόκειται εἰς τὸν ναὸν τῆς ὁμωνύμου οἰκογενείας ἐν Ἀργοστολίῳ ἐν θρόνῳ χρυσῷ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ.

Ταύτην πλέων παρὰ τὴν Κρήτην εὗρεν ἐν τῇ θαλάσσῃ—οὕτω λέγει ἡ παράδοσις—ὁ περίφημος ἐκεῖνος Ἕλλην Κωνσταντῖνος Γεράκης (4), ὁ πράγ-

(3) Αὕτη εἶναι ὁλόσωμος εἰκὼν τῆς Παναγίας ἐπονομαζομένη ἡ Πορταΐτισσα χαρακτηριστικὴ διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς σοβαρᾶς ἀρχαϊζούσης τέχνης. Φέρει δὲ σημεῖά τινα ὁμοιότητος πρὸς τὴν Ἐπισκοπιανὴν τὴν παλαιοτάτην Κρητικὴν εἰκόνα τῆς Ζακύνθου.

(4) Προβλ. Βιογραφίας τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας ὑπὸ Ἀνθίμου Μαζαράκη. Βενετία. Τυπογρ. Φοίνικος 1843. Φάκελλος Ε΄. σελ. 407—462. Ἐπίσης καὶ Ἱστορίαν τῆς νήσου Κεφαλληνίας ὑπὸ Ἰωάννου Π. Λοβερδου Κωστῆ, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ὑπὸ Γερασίμου Α. Λοβέρδου Κωστῆ Κεφαλληνία 1888, σελ. 150. Οὗτος ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας καταταγεὶς εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Ναυτικὸν διὰ τῆς εὐτολμίας καὶ ἀγχινοίας προήχθη εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα. Εἶτα καταλιπὼν τὸν στόλον χάριν ἐμπορίου εἰσῆλθεν εἴς τινα Ἑταιρείαν τῶν Ἰνδιῶν πλανηθεὶς ἐπὶ πολύ, ναυαγήσας καὶ ταλαιπωρηθείς. Περιελθὼν τὴν Κίναν καὶ Ἰαπωνίαν κατέμαθε τὰς γλώσσας, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν βαρβάρων ἐκείνων λαῶν. Ἀποκτήσας δὲ πάλιν χρήματα καὶ πλοῖον μέγα, ἐπλήρωσεν αὐτὸ πραγμάτων διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Καθ' ὁδὸν παρὰ τὸ Μαλαβὰρ (Malabar) ἀκρωτήριον ναυαγήσας ἀπώλεσε πᾶν ὅ,τι εἶχε ἐκ νέου ἀποκτή-

ματιἀντιβασιλεὺς τοῦ Σιάμμ, καὶ μετεκόμισεν ταύτην εἰς Κέρκυραν. Ἐκεῖθεν ἔπεμψε εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα μετὰ χρημάτων χάριν τῆς ὁποίας ἀνῳκοδομήθη ὁ καὶ ὑπάρχων ναὸς ἀνακαινισθεὶς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Οὗτος δ' ὁ ναὸς φέρεται ὡς ὁ πρῶ-

σει. Ἐκεῖ ἐγνώρισε κατὰ τύχην πρέσβυν τινα τοῦ βασιλείου τοῦ Σιάμ, ὁ ὁποῖος εἶχε ναυαγήσει κατὰ τὸν ἴδιον τόπον. Ὁ Γεράκης κάτοχος ὢν καὶ τῆς Σιαμικῆς γλώσσης κατέπληξε τὸν Σιαμίτην πρέσβυν, ὁ ὁποῖος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν πολύγλωσσον Κεφαλλῆνα συστήσας αὐτὸν θερμῶς τῇ Κυβερνήσει, καὶ τῷ Μονάρχῃ. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ Γεράκης ἀποθανόντος τινος ἐκ τῶν πρώτων κατέλαβε σπουδαῖον ἀξίωμα καὶ προήχθη εἰς βαθμὸν Πρωθυπουργοῦ. Τόση δὲ ἦν ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ παρὰ τῷ Βασιλεῖ Θαοῦ-Ναράια (Thaou-Naraja), ὥστε πράγματι οὗτος ἐβασίλευεν ἀντ' αὐτοῦ. Φύσει δὲ φιλόθρησκος, εὐλαβὴς καὶ ἐκπολιτιστικὸς ὢν ὁ Γεράκης, ἠθέλησε νὰ εἰσαγάγῃ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν, καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Οὕτω πέμψας πρέσβεις πρὸς Λουδοβῖκον ΙΔ΄ συνῆψε μετ' αὐτοῦ τὴν 10 Δεκεμβρίου 1685 συνθήκην ἐκ πέντε ἄρθρων δι' ἧς ᾐτεῖτο τὴν ἔνοπλον προστασίαν τῆς Γαλλίας καὶ τὴν ἀποστολὴν ἱεραποστόλων. Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἀρξάμενον καὶ κατὰ πολὺ συντελεσθὲν ἔργον τοῦ μεγαλοφυοῦς Ἕλληνος ἀνέτρεψε συνομωσία χάριν τοῦ Θρόνου ἐξυφανθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μανδαρίνου Πετράκα, τὴν ὁποίαν ὑπεβοήθησεν ἡ ἀβουλία τοῦ θνήσκοντος βασιλέως, καὶ ἡ δειλία τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Δὲ Φὰρζ ἐν Βαγκόκῃ. Ἀποτέλεσμα τῆς συνομωσίας ἦν ὁ ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ Ἕλληνος τούτου, καὶ ὁ βασανισμὸς τῆς ὡραίας συζύγου του. Τοῦτον ἐβιογράφησαν πολλοὶ Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ μετονομάσαντες αὐτὸν εἰς Contango Falcon ἢ Falcone. Σημειωτέον δὲ ὅτι δὲν εἶνε ὁ πρῶτος ἐκ τῶν Κεφαλλήνων ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε τόσον τολμηρός. Ἑκατονταετηρίδας πρὸ αὐτοῦ ἄλλοι Κεφαλλῆνες ὑπῆρξαν ὁμοίως μυθιστορικοὶ ὡς ὁ περίφημος Μαρκόπουλος περιηγηθεὶς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, τὴν Σινικὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ τὴν Βεγγάζην, ὃν οἱ Βενετοὶ θεωροῦσι συμπολίτην αὐτῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Μᾶρκος Πόλος (πρ. Βλ. Λοβέρδου Ἱστορ. Κεφαλληνίας σελ. 96 καὶ 119). Ὡς Μᾶρκον Πόλον, κατὰ τὸν μεταφραστὴν τοῦ Λοβέρδου, τῷ 1270 παρέλαβον αὐτὸν οἱ ἀδελφοί του Νικόλαος καὶ Ματθέος 17ῃ ὄντα ἐπιχειροῦντες τὸ δεύτερον αὐτῶν ταξείδιον ἀνὰ τὴν ἄπω Ἀνατολήν. Οὗτος δ' ἐπέστρεψεν εἰς Βενετίαν τῷ 1295 μέσῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Εὐβοίας. Ἐκτὸς δ' αὐτοῦ περίφημος κατέστη καὶ τρίτος Κεφαλὴν ὁ Ἀπόστολος Βαλεριᾶνος, ὁ ἐπονομασθεὶς Ἰωάννης Φωκᾶς κατὰ τὸν ΙΣΤ΄ αἰῶνα (1592—1602) ὁ κατορθώσας ν' ἀνακαλύψῃ μέγαν πλωτὸν πόρον ἑνοῦντα τοὺς ὠκεανοὺς τῆς Ἀμερικῆς, καὶ νὰ καταλάβῃ ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τῶν θαλασσίων ἀνακαλύψεων, ὑπὲρ πάντας ὅμως ἐξέχει ὁ Κωνσταντῖνος Γεράκης, ὁ ὀνειροπολήσας χριστιανικὴν Ἀνατολήν. (Βλ. καὶ Τσιτσέλης ὑπὸ λέξιν. Κεφαλλ. Σύμμικτα σελ. 73.—)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τος ἐν Ἀργοστολίῳ ἀνεγερθείς. Καὶ πράγματι παρὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐκ τῶν σεισμῶν ἀνακαίνισιν ὁ ναὸς σῴζει δειγματα τῆς παλαιότητος αὐτοῦ.

Δὲν γνωρίζω βέβαια ἐὰν ἡ παράδοσις εἶναι ἀληθής, καὶ ἐὰν τῇ ἀληθείᾳ ἡ εἰκὼν ἀνεσύρθη ἐκ τῆς θαλάσσης. Φαίνεται ὅμως πιθανότατον, ὅτι ὁ τολμηρος ἐκεῖνος θαλασσοπόρος μετήνεγκεν ἐκ τῆς Κρήτης τὴν εἰκόνα ταύτην εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ. Ὅτι δ' ἡ εἰκὼν εἶναι παλαιᾶς Κρητικῆς τέχνης τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, διότι καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὴν πολλυχῶς ἄλλοθεν γνωστοτάτην Κρητικὴν τέχνην, καὶ χαρακτηρίζει αὐτήν. Εἶναι δὲ τὴν μορφὴν γλυκυτάτη, καὶ ἐνθυμίζει τὴν παλαιὰν Ἀθηναϊκὴν εἰκόνα τῆς «*Τσουρᾶς*» (Κυρίας) τὸ καύχημα τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων, τὴν μετενεχθεῖσαν ἐκ Κρήτης καὶ αποκειμένην ἐν τῷ Βυζαντινῷ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων ναῷ. Ἀλλ' ἡ εἰκὼν αὐτη τοῦ Γεράκη ἐκτὸς τοῦ γνησίου κρητικοῦ τύπου, ἐκτὸς τῆς ὡραιότητος, τοῦ θερμοῦ χρώυατος, καὶ τῶν χρυσῶν παρυφῶν λεπτοτάτης διακοσμητικῆς διὰ *χρυσοκονδυλιᾶς* τέχνης παρουσιάζει τοῦτο τὸ σπάνιον, ὅτι τὸν Ἰησοῦν παριστᾷ οὐχὶ εὐλογοῦντα, ἢ στρέφοντα πρὸς τοῦ πάθους τὰ σύμβολα (ἀμόλυντος) ἀλλὰ τρεφόμενον ἐκ τοῦ μαστοῦ τῆς Θεοτόκου ὄρθιον καὶ μετὰ φυσικῆς προσοχῆς. Ἡ ἀντίληψις αὐτητοῦ *πραγματισμοῦ* τοῦκαλλιτέχνου εἰς τόσον πρώϊμον ἐποχὴν εἶναι ἀξία πολλῆςἐκτιμήσεως,καὶ διὰ τὸν τύπον, καὶ πρὸπάντωνδιὰ τὴνὡραίανἀπόδοσιν.(¹)

Ἡ ἑτέρα τῶν εἰκόνων εἶναι ἡ τῆς οἰκογενείας Πιτζαμάνων ἀξία λόγου διὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς παλαιοτέρας ἐν Πελοποννήσῳ τέχνης ἡ ὁποία εἶναι ἁπλουστέρα καὶ μᾶλλον *ἐντυπωτικὴ* (ἐμπρισιονιστικὴ) ἀνήκουσα εἰς τὸν κύκλον τῆς παλαιότερον παραδεδεγμένης Βυζαντινῆς τέχνης, ἥςτὸν χαρακτῆρα πιστότερον διεφύλαξανἐντῇκυρίωςἙλλάδι.

Περὶ τῆς εἰκόνος ταύτης ὑπάρχει ἡ παλαιὰ *εὐλαβῆς* παράδοσις ἡ διδομένη εἰς πολλὰς ἐν Ἑλλάδι εἰκόνας, ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ. Εἶναι καὶ τούτῳ, ὡς ἔγραφον ἄλλοτε τεκμήριον τῆς πίστεως τῶν ἐν δουλείᾳ προγόνων ἡμῶν οἱ ὁποῖοι διήπλωσαν τὴν παλαιοτάτην περὶ τοῦΛουκᾶ φήμην.¹ Ἔν τινι δὲ χειρονράφῳ οἰκογενειακῇ ἱστορικῇ ἀφηγήσει (²) τῶν κατὰ τὸν ἔνδοξον οἶκον τῶν Πιτζαμάνων (³) ὁ ὁποῖος οὐ μόνον ἔνδοξος καὶ πεφημισμένος ἀνέδειξε πολεμιστὰς καὶ ἄρχοντας, (⁴) ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς καὶ εἰκονογράφους *πλείστους ἐν* οἷς ὁ Κωνσταντῖνος ἱερεὺς καὶ εἰκονογράφος καὶ ὁ Βικέντιος ἱερεὺς καὶ εἰκονογράφος ὁ πατὴρ τοῦ ὀνομαστοῦ γενομένου ζωγράφου Γερασίμου, (⁵) ὑπάρχει τὸ ἱστορικὸν τῆς εἰκόνος ταύτης τὸ ὁποῖον ὡς ὅλον τὸ χειρόγραφον εἶναι καὶ τοῦτο ἀξιόπιστον ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεταφορὰν τῆς εἰκόνος.

Ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος ἔχων ἄρρεν τέκνον κινδυνεῦον ν' ἀποθάνῃ ἐκ σπασμῶν καὶ ἀκούων ἔν τινι παροξυσμῷ τοῦ παιδίου τὸ ὄνομα «Ἀνάργυρος» ὑπ' αὐτοῦ προφερόμενον ἐδεήθη τῶν ἁγ. Ἀναργύρων τάξας ὡςναὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν τὸν τότε κτιζόμενον αὐτοῦ οἰκίσκον. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου περὶ ἧς ἡ γραφὴ παρέδωκε τὸ ἑξῆς.

«Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Πελοποννήσου ἡ σύζυγος

(1) Σημειωτέον ὅτι ὁ τύπος οὗτος τῆς μορφῆς τῆς ΘΚ ἐκίνησε τὴν προσοχὴν παλαιοτέρων, ὡς φαίνεται Βυζαντινῶν εἰκονογράφων, διότι παρατηρεῖται ἐν Κεφαλληνίᾳ σταθερός τις τύπος Θεοτόκου δημιουργηθεὶς κατὰ τὸν ΙΗ' ἀρχόμενον αἰῶνα φέρων τοὺς χαρακτῆρας τῆς Γερακείου εἰκόνος. Μεταξὺ ἄλλων πραβλ. καὶ εἰκόνα τῆς ΘΚ ἐν Εὐαγγελιστρίᾳ τοῦ Κάστρου (δεξιὸς τοῖχος κάτω γυναικωνίτου) φέρουσαν τὸν αὐτὸν τύπον καὶ ποιηθεῖσαν τῷ ΨΔΑ (1704) δεήσει περιφήμου Οἰκογ. Ἀννίνων.

(¹) Πρβλ. Ν. Δ. Καλογεροπούλου ἐν «Πολιτείᾳ Ἀθηνῶν» Νεο-Βυζαντινῆς Τέχνης κλπ., Ἀρ. 83 κ.ἑξ. καὶ «Ἀστραπῇ» Εἰκόνες τῆς Θεομήτορος. 7βρ. 1919.

(²) Ἱστορικαὶ νύξεις περὶ τῆς Οἰκογενείας Πιτζαμάνων 1860. (ἐν χειρολράφῳ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ.

(³) Πρβλ. Τσιτσέλης Κεφαλληνιακὰ Σύμμικτα Τομ. Αc 538 κ. εξ. (Σημειωτέον ὅτι ὁ Τσ. μετεχειρίσθη τὸ χειρόγραφον τοῦτο ὡς καὶ ὁ Α. Μηλιαράκης ὁ γράψας περὶ τοῦ περιφήμου ζωγράφου Γερασ. Πιτζαμάνου ἐν περιοδικῷ Ἑστίᾳ Τομ. ΚΔ. τοῦ ἔτους 1888 σ. 473 κεξ. Περὶ τοῦ ζωγράφου δὲ τούτου ἔγραψαν καὶ ὁ Γ. Μαυρογιάννης, καὶ ὁ Ἀνθ. Μαζαράκης, καὶ ὁ Πινιατῶρος, καὶ ὁ Π. Χιώτης καὶ ἄλλοι (Βλ. κατωτέρω).

(⁴) Π. Χιώτου Τ. Α' σελ. 122, 200, 412 περὶ Μιχαὴλ Δομινίκου, Ἰακώβου κλπ.

(⁵) περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζωγυράφου Γερασίμου ἐκτὸς τῶν ὑπὸ Μηλιαράκη καὶ Τσιτσέλη γραφέντων Βλ. καὶ Π. Χιώτου Τοα. Β σελ. 335. Γερ. Μαυρογιάννη ἐν ἡμερολογίῳ Ἀσωπίου 1890 ὑπὸ τίτλον ἡ Τέχνη ἐν Κρήτῃ καὶ Ἑπτανήσῳ σελ. 292, καὶ ἐν Ἐφημ. «Ἄστυ» τῆς 11 Ἀπριλίου 1896. Πρὸς τούτοις Gazzetta degli St. Uniti 820 14j20Φεβρ. καὶ Gazzetta oficiale 1819 31 Μαρτίου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἑνὸς τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τιμαριούχων Πιτζαμάνων· ὅστις ἀπωλέσθη εἰς τὸν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πόλεμον ὀνομαζομένη Κυρία Βαρβάρα, θυγάτηρ ἑνὸς τῶν ἐν Βενετίᾳ 10 συμβούλων διεσώθη ε'ς τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ συγγενεῖς τοῦ συζύγου φέρουσα μόνον μεθ' ἑαυτῆς τινὰς Ἁγ. Εἰκόνας ὧν λίαν εὐλαβεῖτο κατ' ἐξοχὴν δὲ τὴν τῆς Υ. Θ. καθ' ὃ ζωγραφηθεῖσαν, ὡς εἶχε, κατὰ παράδοσιν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ... Ταύτην δ' ἀνέθηκε εἰς τὸν προμνησθέντα Ναὸν καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται».

Ἡ εἰκὼν αὕτη μεγέθουςμετρίου 60-80 ἑκ. περίπου ἀριστερόστροφος Βρεφοκρατοῦσα καθαρισθεῖσα τῷ 1852 φαίνεται ὅτι ἀπέβαλε ἴχνη τινὰ τῶν *λομοτισμάτων*. Διασώζει ὅμως τοὺς γενικοὺς τῆς τέχνης χαρακτῆρας, οἱ ὁποῖοι εἶναι αὐστηροὶ Βυζαντινοί, καὶ μᾶλλον ἀρχαϊκοί. Ὡς ἔχει δὲ φαίνεται ἔργον προϊμοτάτης ἐποχῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΣΤ αἰῶνος. Εἰς ταύτας τὰς εἰκόνας δέον νὰ καταλέξωμεν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγ. Γερασίμου τοῦ Νοταρᾶ τοῦ πολιούχου νῦν Κεφαλληνίας μετενεχθεῖσαν τότε ἐξ Ἱεροσολύμων, τὴν ἀποκειμένην ἐν τῇ μονῇ τῶν Ὀμαλῶν, ἔνθα καὶ τὸν ἱερὸν σκήνωμα τοῦ Ἁγίου. Ἀλλὰ περὶ ταύτης ἄλλοτε ἐκτενέστερον. Περαιοῦντες δὲ τὸ μικρὸν τοῦτο σημείωμα, ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν πάλιν ὅτι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπωμένη εἰκὼν παρὰ τοῖς πιστοῖς ἀπέβη ἡ τῆς Θεομήτορος, ἧς ἄπειρα δείγματα πανταχοῦ σώζονται ὡς θαυματουργὰ νομιζόμενα. Κατὰ δὲ τοὺς πολυωνύμους πολέμους καὶ τὰς μυρίας ἐκδιώξεις, ἃς ὑφίσταντο οἱ δύσμοιροι Ἕλληνες κατὰ τὸν δουλικὸν καιρὸν ἀναχωροῦντες καὶ μετοικίζοντες ἐσπευσμένως μόνον τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου πρώτην μεθ' ἑαυτῶν ἐλάμβανον. Ἐντεῦθεν καὶ αἱ ἱστορίαι τῶν ἔξωθεν φερομένων εἰκόνων τῆς Θεομήτορος. Μόνον ἐν Ζακύνθῳ θὰ ἠδύνατο ν' ἀπαριθμήσῃ τις πλῆθος τιμίων εἰκόνων τῆς Θεοτόκου, ἀπὸ Κρήτης καὶ ἀλλαχόθεν μετενεχθεισῶν. Τὸ δ' ἐν Βενετίᾳ τυπωθὲν κατὰ τὸ 1761 βιβλίον ἀναφέρει πλῆθος τοιούτων εἰκόνων τῆς Θεομήτορος ἐν ὅλῃ τῇ Βενετικῇ ἐπικρατείᾳ. (6)

Ν. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ 1927

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

(6) Dei più cebebri imagini ἐν Βενετίᾳ 1761.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὑπὸ τύπωσιν Κατάλογος τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων ἔργων αὐτοῦ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ